

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

30 aprilie 2014*

„Recurs — Concurență — Înțelegeri — Sectorul sacilor industriali din plastic — Decizie de constatare a unei încălcări a articolului 81 CE — Competența de fond a Tribunalului — Obligația de motivare — Imputabilitatea încălcării săvârșite de filială societății-mamă — Răspunderea societății-mamă pentru plata amenzii aplicate filialei — Proportionalitate — Procedura în fața Tribunalului — Termen de soluționare rezonabil”

În cauza C-238/12 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introdus la 16 mai 2012,

FLSmidth & Co. A/S, cu sediul în Valby (Danemarca), reprezentată de M. Dittmer, avocat,

recurentă,

cealaltă parte din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de F. Castillo de la Torre și de V. Bottka, în calitate de agenți, asistați de M. Gray, barrister, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii A. Borg Barthet și E. Levits, doamna M. Berger (raportor) și domnul S. Rodin, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 16 ianuarie 2014,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: engleza.

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, FLSmidth & Co. A/S (denumită în continuare „FLSmidth”) solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene FLSmidth/Comisia (T-65/06, EU:T:2012:103, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care s-a respins în parte acțiunea având ca obiect anularea Deciziei C(2005) 4634 final a Comisiei din 30 noiembrie 2005 privind o procedură în temeiul articolului 81 [CE] (cazul COMP/F/38.354 – Saci industriali) (denumită în continuare „decizia în litigiu”) sau, cu titlu subsidiar, anularea sau reducerea amenzii care i-a fost aplicată.

Istoricul litigiului și decizia în litigiu

- 2 FLSmidth este societatea-mamă a unui grup de societăți care desfășoară activități în domeniile ingineriei, activităților miniere și construcțiilor. Una dintre aceste societăți este FLS Plast A/S (denumită în continuare „FLS Plast”), care este ea însăși fosta societate-mamă a Trioplast Wittenheim SA (fostă Silvallac SA, denumită în continuare „Trioplast Wittenheim”), producătoare de saci industriali, de folii și de saci din plastic în Wittenheim (Franța).
- 3 În luna decembrie 1990, FLS Plast a achiziționat 60 % din acțiunile Trioplast Wittenheim. Restul de 40 % au fost achiziționate de FLS Plast în luna decembrie 1991. Vânzător era Cellulose du Pin, societate franceză, membră a grupului deținut de Compagnie de Saint-Gobain SA.
- 4 La rândul său, FLS Plast a vândut Trioplast Wittenheim, în cursul anului 1999, către Trioplanex France SA, filială franceză a Trioplast Industrier AB (denumită în continuare „Trioplast Industrier”), societatea-mamă a grupului Trioplast. Acest transfer a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1999.
- 5 În luna noiembrie 2001, British Polythene Industries a informat Comisia Comunităților Europene despre existența unei înțelegeri, în care FLS Plast ar fi fost implicată, în sectorul sacilor industriali din plastic.
- 6 După efectuarea, în anul 2002, a unor verificări la sediile, printre altele, ale Trioplast Wittenheim, în cursul anilor 2002 și 2003, Comisia a adresat societăților în cauză, printre care se număra și această ultimă societate, solicitări de informații. Prin scrisoarea din 19 decembrie 2002, completată de o scrisoare din 16 ianuarie 2003, Trioplast Wittenheim și-a exprimat dorința de a coopera la investigația Comisiei, în cadrul Comunicării Comisiei privind neaplicarea de amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele având ca obiect înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4, denumită în continuare „Comunicarea privind clemența”).
- 7 La 30 noiembrie 2005, Comisia a adoptat decizia în litigiu, al cărei articol 1 alineatul (1) litera (h) menționează că FLSmidth și FLS Plast, în perioada 31 decembrie 1990-19 ianuarie 1999, au încălcat articolul 81 CE prin participarea la un ansamblu de înțelegeri și de practici concertate în sectorul sacilor industriali din plastic în Belgia, Germania, Spania, Franța, Luxemburg și Țările de Jos, care au avut ca obiect fixarea prețurilor și aplicarea unor modele comune de calcul al prețurilor, repartizarea piețelor și alocarea de cote de vânzare, repartizarea clienților, a afacerilor și a comenzilor, prezentarea de oferte concertate la anumite cereri de ofertă și schimbul de informații confidențiale.
- 8 La articolul 2 primul paragraf litera (f) din decizia în litigiu, Comisia a aplicat Trioplast Wittenheim o amendă de 17,85 milioane de euro, luând în considerare o reducere de 30 % acordată în temeiul Comunicării privind clemența. Din acest cuantum, FLSmidth și FLS Plast au fost obligate să răspundă în solidar pentru suma de 15,30 milioane de euro, iar Trioplast Industrier a fost obligată să răspundă pentru suma de 7,73 milioane de euro.

Hotărârea atacată

- 9 Prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 24 februarie 2006, FLSmidth a formulat o acțiune împotriva deciziei în litigiu. Acțiunea avea ca obiect anularea deciziei respective în măsura în care o privea pe aceasta sau, în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii pentru care era obligată să răspundă în solidar.
- 10 În susținerea acțiunii formulate, reclamanta invoca două motive. Primul motiv al acesteia, invocat cu titlu principal, era întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [81 CE] și [82 CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269), ca urmare a stabilirii în sarcina FLSmidth a răspunderii pentru încălcarea comisă de Trioplast Wittenheim. Al doilea motiv era invocat în susținerea cererii formulate de FLSmidth cu titlu subsidiar. FLSmidth aprecia că Comisia săvârșise o eroare de drept prin faptul că considera că aceasta răspunde pentru plata amenzii aplicate, care avea un quantum excesiv, disproporționat, arbitrar și discriminatoriu.
- 11 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a anulat decizia în litigiu în măsura în care o obliga pe FLSmidth să răspundă pentru încălcare în perioada cuprinsă între 31 decembrie 1990 și 31 decembrie 1991. În consecință, acesta a redus cuantumul amenzii pentru care FLSmidth fusese obligată să răspundă în solidar în temeiul articolului 2 litera (f) din decizia în litigiu la 14,45 milioane de euro. Tribunalul a respins acțiunea în rest.

Concluziile părților

- 12 FLSmidth solicită Curții:
- anularea hotărârii atacate;
 - cu titlu principal, anularea deciziei în litigiu, în măsura în care aceasta o privește sau, în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii pentru care este obligată să răspundă în temeiul deciziei în litigiu;
 - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.
- 13 Comisia solicită Curții:
- respingerea recursului;
 - în subsidiar, respingerea acțiunii în anulare îndreptate împotriva deciziei în litigiu;
 - obligarea FLSmidth la rambursarea cheltuielilor de judecată pe care le-a efectuat.

Cu privire la recurs

- 14 În susținerea concluziilor sale, FLSmidth invocă șase motive, al treilea-al șaselea motiv fiind invocate în susținerea concluziilor formulate cu titlu subsidiar.
- 15 FLSmidth solicită Curții să statueze ea însăși, după anularea hotărârii atacate, asupra motivelor invocate împotriva deciziei în litigiu.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe faptul că Tribunalul a aplicat criteriul juridic eronat referitor la răspunderea societății-mamă și nu a dedus în mod corect consecințele juridice ale elementelor de probă prezentate

Argumentele părților

- 16 Potrivit FLSmidth, Tribunalul a săvârșit o eroare acceptând, la punctele 20-40 din hotărârea atacată, criteriul juridic aplicat de Comisie pentru a conchide că aceasta nu răsturnase prezumția de răspundere pentru încălcarea în cauză, care rezultă din participația de 100 % pe care o deținea indirect în Trioplast Wittenheim.
- 17 FLSmidth susține, în această privință, că prezumția de răspundere aplicată de Tribunal încalcă regula prezumției de nevinovăție. Astfel, aplicarea acestei prezumții de răspundere de către Tribunal ar transforma-o, în esență, într-o prezumție irefragabilă. Hotărârea atacată ar încălca, așadar, articolul 6 paragraful 2 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”) și articolul 48 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”). În orice caz, FLSmidth ar fi prezentat efectiv elemente de probă susceptibile să răstoarne prezumția respectivă.
- 18 Comisia ridică o excepție de inadmisibilitate a acestui motiv, întrucât motivul nu ar fi fost invocat în fața Tribunalului. În plus, motivul respectiv ar avea un caracter pur abstract. FLSmidth nu ar arăta punctele din hotărârea atacată în care Tribunalul ar fi săvârșit eroarea invocată. În subsidiar, Comisia arată că prezumția în cauză este compatibilă cu CEDO și cu carta. Pe de altă parte, Comisia adaugă că aceasta se putea întemeia pe alte indicii pentru a demonstra exercitarea de către FLSmidth a unei influențe decisive asupra Trioplast Wittenheim.
- 19 În replica sa, FLSmidth consideră că motivul său nu este nou, ci constituie o dezvoltare a propriei argumentații în primă instanță. Aceasta adaugă că a arătat în mod precis, la punctele 18-24 din cererea de recurs, elementul criticat din hotărârea atacată, precum și argumentația pe care o invocă.
- 20 Comisia, în replica sa, contestă aceste din urmă afirmații.

Aprecierea Curții

– Cu privire la admisibilitate

- 21 În ceea ce privește admisibilitatea primului motiv, trebuie amintit, în primul rând, că FLSmidth nu a susținut în cererea formulată în primă instanță că Comisia ar fi încălcat articolul 48 din cartă și articolul 6 paragraful 2 din CEDO prin faptul că a stabilit în sarcina sa răspunderea pentru încălcarea comisă de Trioplast Wittenheim.
- 22 Cu toate acestea, este necesar să se constate că FLSmidth, la punctul 81 din cererea respectivă, invocase, în plus față de mai multe alte argumente care vizau să demonstreze că Comisia nu ar fi trebuit să stabilească în sarcina sa această răspundere, că „[o]rice altă concluzie ar implica ca o prezumție de imputabilitate care rezultă dintr-o participație de 100 % într-o subfilială să constituie o prezumție irefragabilă *de facto*”. Or, procedând astfel, FLSmidth a contestat, chiar dacă foarte pe scurt, legalitatea criteriilor reținute de Comisie pentru stabilirea în sarcina sa a răspunderii pentru încălcarea în cauză. În aceste condiții, precizarea oferită de FLSmidth în cererea sa în fața Curții, potrivit căreia criteriile respective ar fi nelegale, în special întrucât ar încălca articolul 48 din cartă și articolul 6 paragraful 2 din CEDO, constituie o dezvoltare a argumentației prezentate în fața Tribunalului care, în consecință, este admisibilă în etapa recursului.

23 În al doilea rând, cu privire la caracterul pretins abstract al primului motiv și la faptul că FLSmidth nu ar arăta punctele din hotărârea atacată care ar fi afectate de o eroare, este suficient să se constate că reproșul pe care îl face FLSmidth Tribunalului rezultă, în mod suficient de concret, din cuprinsul punctelor 17-24 din cererea de recurs și că, la punctul 18 din aceasta din urmă, respectiva societate a criticat în mod expres punctele 20-40 din hotărârea atacată.

24 În consecință, primul motiv invocat de FLSmidth este admisibil.

– Cu privire la fond

25 Mai întâi, cu privire la pretinsa nelegalitate a prezumției, aplicată în dreptul Uniunii în materie de concurență, a exercitării efective de către o societate care deține direct sau indirect totalitatea sau cvasitotalitatea capitalului unei alte societăți a unei influențe decisive asupra acestei din urmă societăți, trebuie amintit că această prezumție rezultă dintr-o jurisprudență constantă (a se vedea în special Hotărârea Dow Chemical/Comisia, C-179/12 P, EU:C:2013:605, punctul 56 și jurisprudența citată) și că ea nu constituie deloc o încălcare a drepturilor conferite de articolul 48 din cartă și de articolul 6 paragraful 2 din CEDO.

26 Contrar susținerilor reclamantei, fără a săvârși astfel o eroare de drept, la punctul 22 și următoarele din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit principiile care rezultă din jurisprudența Curții referitoare la condițiile în care o societate-mamă a unui grup de societăți precum FLSmidth poate fi obligată să răspundă în solidar pentru acțiunile anticoncurențiale stabilite în sarcina unei societăți care aparține aceluiași grup, și anume, în speță, Trioplast Wittenheim.

27 Astfel, de asemenea în mod întemeiat, la punctul 23 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat în special că, în temeiul acestei jurisprudențe, Comisia putea să prezume că FLSmidth exercitase, chiar și dacă numai indirect, o influență decisivă asupra comportamentului Trioplast Wittenheim între 31 decembrie 1991 și 19 ianuarie 1999, luând în considerare participația de 100 % pe care FLSmidth o deținuse în FLS Plast și pe aceea, de asemenea de 100 %, pe care această din urmă societate o deținuse în Trioplast Wittenheim.

28 În ceea ce privește, în continuare, argumentul potrivit căruia aplicarea concretă a acestei prezumții, făcută de Comisie și confirmată de Tribunal, ar fi transformat-o într-o prezumție irefragabilă, este suficient să fie amintit că faptul că este dificil să se facă proba contrară necesară pentru a răsturna o prezumție nu înseamnă, în sine, că această prezumție este de fapt irefragabilă (a se vedea în special Hotărârea ENI/Comisia, C-508/11 P, EU:C:2013:289, punctul 68 și jurisprudența citată).

29 În sfârșit, în ceea ce privește afirmația potrivit căreia FLSmidth ar fi adus efectiv elemente de probă susceptibile să răstoarne prezumția în cauză, trebuie amintit că, la punctul 31 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat în această privință că FLSmidth nu invocase niciun argument concret care să permită respingerea prezumției respective. Mai concret, ca răspuns la o afirmație a FLSmidth privind modul de organizare descentralizată a grupului în cauză, Tribunalul a statuat că un astfel de mod de organizare nu se opune în mod necesar ca societatea-mamă să influențeze politica comercială a filialei sale, cu titlu de exemplu, informându-se despre evoluția activităților filialei sale prin transmiterea în mod regulat de rapoarte.

30 În plus, în ceea ce privește faptul că M. T., un membru al consiliului de administrație al FLSmidth, cumula, între anii 1994 și 1999, funcții de răspundere în cadrul consiliilor de administrație ale celor două societăți în cauză, Tribunalul a statuat fără a săvârși o eroare la punctul 32 din hotărârea atacată că acest fapt demonstra că conducerile celor două societăți se suprapuneau și că Trioplast Wittenheim nu putea să se comporte pe piață în mod autonom în raport cu societatea sa mamă. În plus, astfel cum Tribunalul a subliniat de asemenea, exercitarea funcției de membru al unui consiliu de administrație al

unei societăți determină, prin însăși natura sa, o răspundere legală pentru ansamblul activităților acestei societăți, inclusiv pentru comportamentul său pe piață, iar teza susținută de FLSmidth, potrivit căreia această funcție nu ar fi decât pur formală, ar însemna golirea acesteia de substanța sa legală.

- 31 În aceste condiții, trebuie, așadar, să se constate că, susținând că a adus efectiv elemente de probă susceptibile să răstoarne prezumția exercitării unei influențe decisive asupra Trioplast Wittenheim, FLSmidth se limitează să solicite în realitate Curții să efectueze o nouă apreciere a faptelor și a elementelor de probă furnizate, fără să susțină totuși că Tribunalul ar fi denaturat aceste fapte și elemente. Or, o astfel de apreciere nu constituie o chestiune de drept supusă, ca atare, controlului Curții (a se vedea în acest sens în special Hotărârea General Motors/Comisia, C-551/03 P, EU:C:2006:229, punctele 51 și 52, precum și Hotărârea ThyssenKrupp Nirosta/Comisia, C-352/09 P, EU:C:2011:191, punctele 179 și 180). Acest argument este, în consecință, inadmisibil.
- 32 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, primul motiv trebuie respins ca fiind în parte neîntemeiat și în parte inadmisibil.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o lipsă a controlului obligației de motivare care revine Comisiei

Argumentele părților

- 33 FLSmidth arată că, în fața Tribunalului, invocase o nemotivare a deciziei în litigiu în ceea ce privește exercitarea, de către ea însăși, a unei influențe decisive asupra Trioplast Wittenheim, precum și faptul că Comisia omisese să răspundă la mai multe argumente invocate în răspunsul acesteia la comunicarea privind obiecțiunile și în cererea introductivă formulată în primă instanță. Argumentația sa ar fi fost detaliată mai pe larg în ședință.
- 34 Mai concret, FLSmidth susținuse în special că era o societate de tip holding pur și că nu era implicată în activitatea curentă a subfilialelor, că, deși era în mod oficial membru al consiliului de administrație al Trioplast Wittenheim, domnul T. nu exercita o influență asupra modului în care aceasta se comporta pe piață și nu cunoștea comportamentul nelegal al acestei societăți, că grupul în cauză aplicase un principiu de descentralizare a administrării, că nu efectuase un control al aspectelor operaționale, ci efectuase numai o urmărire a aspectelor financiare, că Trioplast Wittenheim nu trebuia să îi raporteze în mod direct, că, întrucât această societate nu prezenta mare interes din cauza unei lipse a profitabilității, aceasta avusese foarte repede intenția de a o vinde și că Trioplast Wittenheim își desfășurase activitățile nelegale înainte și după achiziția sa de către FLSmidth, fapt care demonstra că această societate acționase în mod autonom pe piață.
- 35 În schimb, potrivit FLSmidth, în timp ce în considerentele (734)-(739) ale deciziei în litigiu Comisia nu analizează decât poziția domnului T. și, deși această problemă a fost ridicată în fața Tribunalului, hotărârea atacată, în special punctele 31 și 32 din aceasta, nu cuprinde nicio apreciere a aspectului dacă Comisia s-a conformat obligației sale de motivare.
- 36 Comisia invocă o excepție de inadmisibilitate a acestui motiv. FLSmidth nu ar fi invocat în cererea introductivă formulată în primă instanță nemotivarea deciziei în litigiu. În măsura în care acest motiv ar viza în realitate să conteste aprecierea anumitor elemente de fapt realizată de Tribunal, el ar fi inadmisibil pentru motivul că FLSmidth nu a invocat existența unei denaturări a elementelor de probă de către Tribunal.

- 37 În subsidiar, Comisia consideră că din hotărârea atacată reiese cu claritate că Tribunalul a examinat motivele prezentate în decizia în litigiu explicând rațiunile pentru care FLSmidth exercitase o influență decisivă asupra Trioplast Wittenheim și că din aceasta rezultă că Tribunalul a statuat că motivarea deciziei în litigiu era suficientă în această privință, chiar dacă hotărârea nu o menționează expres.
- 38 În replica sa, FLSmidth apreciază că motivul său constituie o dezvoltare a unei argumentații invocate în primă instanță, aspect contestat de Comisie în duplica sa.

Aprecierea Curții

- 39 Prin intermediul acestui motiv, FLSmidth reproșează Tribunalului că a săvârșit o eroare de drept întrucât nu a analizat motivul întemeiat pe o motivare insuficientă a deciziei în litigiu. În vederea susținerii tezei sale potrivit căreia aceasta invocase deja în fața Tribunalului un astfel de motiv, FLSmidth face trimitere, în cererea sa de recurs, la punctele 93, 109, 121 și 122 din cererea introductivă formulată în primă instanță și afirmă că, la aceste puncte, invocase o nemotivare a acestei decizii.
- 40 În această privință, este suficient să se constate totuși că, la punctele menționate din cererea introductivă formulată în primă instanță, FLSmidth s-a limitat să releve că Comisia nu arătase motivele pentru care, pe de o parte, nu fusese stabilită nicio răspundere în sarcina altor întreprinderi și, pe de altă parte, fusese reținută o răspundere în ceea ce o privește pentru perioada cuprinsă între luna decembrie 1990 și luna decembrie 1991 și că Comisia nu tratase nici argumentul invocat de FLSmidth, întemeiat pe faptul că aceasta din urmă nu avusese cunoștință despre încălcările în cauză. În schimb, ea nu a susținut, nici la aceste puncte, nici la alte puncte din cererea introductivă formulată în primă instanță că, din cauza acestui fapt, decizia în litigiu era afectată de un viciu de motivare. Dimpotrivă, prin observațiile prezentate de FLSmidth se urmărea contestarea aprecierii faptelor efectuată de Comisie, ceea ce rezultă de altfel în mod expres, în ceea ce privește punctul 109 din această cerere introductivă, chiar din modul de redactare a acesteia din urmă.
- 41 În plus, în ceea ce privește argumentația potrivit căreia aceasta „detaliase mai pe larg” aceste argumente în ședința în fața Tribunalului, FLSmidth nu susține că introducerea unui nou motiv în această etapă ar fi fost admisibilă în pofida dispozițiilor articolului 48 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul de procedură al Tribunalului, în temeiul cărora, pe parcursul procesului, invocarea de motive noi este interzisă, cu excepția cazului în care acestea se bazează pe elemente de fapt și de drept care au apărut în cursul procedurii. Aceasta nu susține nici că a invocat astfel de elemente în ședință.
- 42 În consecință, prin intermediul prezentului motiv, FLSmidth invocă o argumentație nouă, care constă în contestarea caracterului adecvat al motivării, atât a deciziei în litigiu, cât și a hotărârii atacate, cu privire la stabilirea în sarcina FLSmidth a răspunderii pentru încălcarea comisă de Trioplast Wittenheim. Prin urmare, respectivul argument trebuie considerat inadmisibil, întrucât, în cadrul unui recurs, competența Curții este, în principiu, limitată la aprecierea soluției legale pronunțate cu privire la motivele dezbătute în fața instanțelor de fond (a se vedea în special Hotărârea Dow Chemical/Comisia, EU:C:2013:605, punctul 82 și jurisprudența citată).
- 43 În aceste condiții, trebuie să se respingă al doilea motiv de recurs ca fiind inadmisibil.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și legalității

Argumentele părților

- 44 Prin intermediul celui de al treilea motiv, invocat în susținerea concluziilor sale formulate în subsidiar, FLSmidth arată că Tribunalul a înlăturat în mod eronat argumentele prin care aceasta contestase proporționalitatea și legalitatea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată. Astfel, aplicarea de către Comisie a Liniilor directe privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) din Tratatul CECO (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „Liniile directe”), care prevăd o creștere a cuantumului amenzii cu 10 % pe an de participare a Trioplast Wittenheim la înțelegerea în cauză, ar fi condus la un rezultat global fără un raport rezonabil cu durata deținerii capitalului acestei din urmă societăți. Tribunalul s-ar fi limitat, în esență, la punctele 43-46 din hotărârea atacată, să reia metoda de calcul adoptată de Comisie și nu ar fi realizat o analiză independentă.
- 45 În această privință, Tribunalul ar fi considerat că amenda aplicată nu era disproporționată în raport cu această durată, ca urmare a unei „abordări individuale”, care nu ar fi fost totuși aplicată în mod coerent în ceea ce privește cuantumul de plecare. Astfel, potrivit FLSmidth, acest quantum nu ar fi trebuit stabilit la același nivel cu cel reținut pentru Trioplast Wittenheim. Metoda aleasă de Comisie ar avea un caracter arbitrar și nu ar putea justifica faptul că FLSmidth răspunde pentru mai mult de 80 % din amenda aplicată Trioplast Wittenheim, în condițiile în care constituise cu această din urmă societate o entitate economică doar pe 35 % din durata încălcării. Rezultatul obținut ar fi de asemenea excesiv, disproporționat și discriminatoriu. În plus, Tribunalul nu ar oferi în această privință o motivare suficientă, limitându-se să constate la punctul 45 din hotărârea atacată că FLSmidth nu invocase niciun argument prin care să se conteste metoda de calcul adoptată de Comisie.
- 46 În plus, Tribunalul ar fi considerat în mod eronat la punctul 55 din hotărârea atacată că în special o necunoaștere a comportamentului nelegal al Trioplast Wittenheim nu poate constitui o circumstanță atenuantă dat fiind că temeiul răspunderii consta în faptul că FLSmidth și Trioplast Wittenheim formau o singură unitate economică. Or, acest raționament nu ar corespunde abordării pretins individualizate care a fost aleasă de Comisie.
- 47 Pe de altă parte, potrivit FLSmidth, caracterul disproporționat al răspunderii stabilite în sarcina sa a fost confirmat de faptul că Tribunalul a redus răspunderea Trioplast Industrier, singura altă societate-mamă obligată să răspundă pentru comportamentul Trioplast Wittenheim, micșorând amenda aplicată de la 7,73 milioane de euro la 2,73 milioane de euro în Hotărârea Trioplast Industrier/Comisia (T-40/06, EU:T:2010:388). Astfel, întrucât Trioplast Wittenheim era în lichidare, această hotărâre ar avea drept consecință de a pune reducerea respectivă în sarcina efectivă a FLSmidth, deși aceasta din urmă nu fusese parte la procedura în care s-a pronunțat hotărârea amintită.
- 48 Potrivit Comisiei, argumentul întemeiat pe o încălcare a principiului legalității nu este deloc precizat. În plus, acest argument, care nu ar fi fost invocat în fața Tribunalului, ar fi inadmisibil. Pe de altă parte, potrivit Comisiei, argumentația invocată de FLSmidth în această privință se referă la decizia în litigiu și nu a fost prezentată ca fiind îndreptată împotriva hotărârii atacate. Ea ar fi, în consecință, inadmisibilă.
- 49 În ceea ce privește analiza de către Tribunal a cuantumului amenzii aplicate, aceasta nu ar constitui decât un „control”. Pe de altă parte, Tribunalul ar fi motivat suficient la punctul 45 din hotărârea atacată acceptarea metodei aplicate de Comisie pentru calculul acestei amenzi. Mai mult, nu ar exista niciun principiu juridic potrivit căruia cuantumul final al amenzii aplicate destinatarului unei decizii de constatare a unei încălcări ar trebui să fie proporțional cu durata răspunderii acestui destinatar pentru participarea la încălcare.

- 50 În plus, cerința unei luări în considerare a posibilelor circumstanțe atenuante s-ar referi la o întreprindere privită în ansamblul ei, la momentul la care încălcarea a fost comisă, iar nu la părțile constitutive ale acesteia.
- 51 Pe de altă parte, potrivit Comisiei, faptul că amenda aplicată Trioplast Industrier a fost redusă în cadrul unei proceduri inițiate de aceasta și la care FLSmidth nu a fost parte nu are legătură cu prezentul recurs.
- 52 În replica sa, FLSmidth precizează că argumentul său întemeiat pe încălcarea principiului legalității nu este nou. Astfel, în primă instanță, ea ar fi invocat principiul „lipsei caracterului arbitrar”, ceea ce ar corespunde argumentului invocat în cadrul recursului. În orice caz, acest argument ar constitui cel mult dezvoltarea unei argumentații invocate în fața Tribunalului.

Aprecierea Curții

– Cu privire la admisibilitatea unor argumente

- 53 În ceea ce privește, în primul rând, excepția de inadmisibilitate invocată de Comisie împotriva argumentului întemeiat pe nelegalitatea amenzii aplicate FLSmidth, pentru motivul că acesta ar fi nou, trebuie constatat că aceasta din urmă invocase în fața Tribunalului caracterul „arbitrar” al amenzii care îi fusese aplicată, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 99 și următoarele din cererea introductivă formulată în primă instanță. Or, din dezvoltările care figurează la aceste puncte din cererea introductivă respectivă, precum și din argumentația invocată de FLSmidth în susținerea celui de al treilea motiv al recursului rezultă că argumentul întemeiat pe o pretinsă încălcare a principiului legalității, în ceea ce privește amenda care îi fusese aplicată, și cel întemeiat pe caracterul arbitrar al acesteia sunt, în esență, identice. În consecință, acest argument nu este nou și, prin urmare, el este admisibil în etapa recursului.
- 54 În al doilea rând, în ceea ce privește argumentația Comisiei potrivit căreia argumentele FLSmidth privesc decizia în litigiu, ele nu au fost prezentate ca fiind îndreptate împotriva hotărârii și, în consecință, sunt inadmisibile, este necesar să se arate că, în ceea ce privește calculul amenzii aplicate FLSmidth și în măsura în care acest calcul face obiectul recursului, Tribunalul a confirmat metoda aplicată de Comisie în contextul în cauză. Prin urmare, deși în cererea sa de recurs FLSmidth nu face întotdeauna o distincție clară între argumentele care vizează contestarea deciziei în litigiu și cele prin care se urmărește criticarea hotărârii atacate, această lipsă de claritate nu poate totuși determina inadmisibilitatea motivului întemeiat pe aceste argumente, în măsura în care ele pot fi înțelese cu ușurință ca referindu-se la hotărârea atacată. Argumentele menționate permit, așadar, Curții să efectueze un control al acestei hotărâri în raport cu motivul întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și legalității.
- 55 Al treilea motiv trebuie, în consecință, să fie considerat ca fiind admisibil.

– Cu privire la fond

- 56 În ceea ce privește, în primul rând, argumentul întemeiat pe faptul că Tribunalul nu a efectuat un control „independent” al amenzii aplicate FLSmidth, trebuie amintit că, potrivit articolului 261 TFUE și articolului 31 din Regulamentul nr. 1/2003, Tribunalul dispune de o competență de fond în ceea ce privește amenzile stabilite de Comisie. Prin urmare, Tribunalul este abilitat, dincolo de simplul control al legalității acestor amenzi, să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere și, în consecință, să anuleze, să reducă sau să majoreze amenda ori penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată (a se vedea Hotărârea E.ON Energie/Comisia, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punctele 123 și 124, precum și jurisprudența citată).

- 57 Cu toate acestea, în ceea ce privește problema dacă Tribunalul a omis în hotărârea atacată să utilizeze competența sa de fond și nu a realizat un control independent al amenzii aplicate, trebuie arătat că, pe de o parte, Tribunalul a menționat la punctul 44 din hotărârea atacată calculul efectuat de Comisie pentru stabilirea amenzii aplicate, printre altele, FLSmidth și Trioplast Industrier. Acesta a amintit în special în această privință că acestor din urmă societăți li s-a aplicat același quantum de plecare cu cel aplicat filialei cu care constituiseră o entitate economică, și anume Trioplast Wittenheim, și că aceste quantumuri fuseseră majorate, în temeiul punctului 1 secțiunea B a treia liniuță din Liniile directoare, cu 10 % pe an, în funcție de durata în care societatea-mamă în cauză deținuse controlul asupra filialei sale. Pe de altă parte, Tribunalul a constatat că, pe acest temei, fiecărui destinatar al deciziei în litigiu i s-a aplicat o sancțiune care îi era proprie și al cărei quantum nu corespundea în mod necesar cu cel al amenzii aplicate filialei, ajustat proporțional cu perioada de control.
- 58 În plus, la punctul 45 din hotărârea atacată, Tribunalul a adăugat în această privință că FLSmidth „nu [invocase] niciun argument care să permită să se considere că metoda de calcul, ca atare, se baza pe o eroare fundamentală sau ar fi contrară principiilor consacrate de jurisprudență”, pentru a conchide, la punctul 46 din această hotărâre, că argumentul invocat de FLSmidth, potrivit căruia amenda care îi fusese aplicată trebuia să reflecte în mod strict proporțional faptul că Trioplast Wittenheim nu îi aparținuse decât 8 ani din perioada încălcării de 20 de ani, trebuia să fie respins.
- 59 Deși aceste aprecieri, luate în considerare în mod izolat, pot fi interpretate în sensul că ele constituie o simplă reluare a raționamentului Comisiei și a metodei de calcul urmate de aceasta, este necesar să se constate că, la punctele 43-46 din hotărârea atacată, Tribunalul nu a făcut decât să confirme, în esență, aprecierea dată de Comisie unui element precis al calculului amenzii, și anume impactul asupra quantumului amenzii respective al duratei în care FLSmidth deținuse controlul asupra Trioplast Wittenheim. Cu toate acestea, contrar a ceea ce lasă să se înțeleagă FLSmidth, considerațiile dezvoltate la punctele menționate nu constituie singurele pasaje ale acestei hotărâri consacrate controlului amenzii aplicate FLSmidth.
- 60 Astfel, în hotărârea atacată, Tribunalul a examinat în mod detaliat mai multe alte elemente pertinente pentru determinarea quantumului amenzii aplicate. În special, la punctul 53 și următoarele din această hotărâre, Tribunalul a analizat de asemenea relevanța posibilelor circumstanțe atenuante și, la punctul 69 și următoarele din aceasta, nivelul quantumului de plecare pentru calculul acestei amenzi. Din ansamblul acestor puncte rezultă astfel că Tribunalul a realizat o analiză independentă și completă a amenzii aplicate FLSmidth, deși a confirmat, în anumite privințe, aprecierea efectuată de Comisie, precum și rezultatul la care aceasta ajunsese.
- 61 În consecință, argumentul amintit trebuie să fie respins, la fel ca cel întemeiat pe faptul că, în acest context, Tribunalul nu ar fi motivat corespunzător cerințelor legale decizia sa, dat fiind că punctele 43-46 din hotărârea atacată și în special punctul 45 din aceasta nu constituie, contrar celor susținute de FLSmidth, decât o mică parte a motivării reținute de Tribunal, care trebuie totuși apreciată în ansamblul ei.
- 62 În ceea ce privește, în al doilea rând, argumentul întemeiat pe faptul că amenda aplicată este disproporționată, este necesar să se constate că FLSmidth nu reușește, prin argumentația sa, să demonstreze că amenda respectivă ar avea acest caracter.
- 63 Astfel, trebuie precizat în această privință că, desigur, Tribunalul este obligat să se asigure că calculul quantumului amenzii aplicate unei întreprinderi pentru implicarea sa într-o încălcare a normelor de concurență ale Uniunii ține pe deplin seama de durata încălcării respective și de participarea la aceasta. Totuși, durata unei încălcări nu este nici singurul element, nici în mod obligatoriu elementul cel mai important pe care Comisia și/sau Tribunalul trebuie să îl ia în considerare pentru calculul amenzii.

- 64 De asemenea, în speță, amenziile aplicate FLSmidth și celorlalte societăți implicate în înțelegerea în cauză nu au fost calculate numai în funcție de duratele respective ale implicării acestor societăți. În special, în ceea ce privește FLSmidth, quantumul amenzii aplicate nu ar fi trebuit să fie strict proporțional și nici, în principiu, să fie „în mod rezonabil” proporțional cu durata participării FLSmidth la încălcarea în cauză, în măsura în care reflectă în mod adecvat gravitatea încălcării comise.
- 65 Or, în ceea ce privește gravitatea încălcării, trebuie amintit că aceasta consta în participarea la un ansamblu de înțelegeri și de practici concertate vizând șase state membre și că ea avea ca obiect fixarea prețurilor și aplicarea unor modele comune de calcul al prețurilor, repartizarea piețelor și alocarea de cote de vânzare, repartizarea clienților, a afacerilor și a comenzilor, prezentarea de oferte concertate la anumite cereri de ofertă, precum și schimbul de informații confidentiale. Pe de altă parte, trebuie amintit că, în considerentul (765) al deciziei în litigiu, Comisia a calificat această încălcare, în mod întemeiat, drept „foarte gravă”. Această calificare nu a fost repusă în discuție de FLSmidth în recursul său.
- 66 În aceste condiții, nu rezultă că, atunci când a stabilit quantumul de plată pentru care FLSmidth a fost obligată să răspundă în solidar, în temeiul articolului 2 litera (f) din decizia în litigiu, la 14,45 milioane de euro, și anume la un quantum net inferior quantumului minim de 20 de milioane de euro avut în vedere în mod general de Comisie drept quantum de plecare pentru calculul amenzilor pentru încălcările „foarte grave” și prevăzut la punctul 1 secțiunea A a treia liniuță din Liniile directoare, Tribunalul a stabilit amenda aplicată, în cadrul exercitării competenței sale de fond, la un quantum disproporționat.
- 67 În măsura în care, în loc să invoce o încălcare a principiului proporționalității, FLSmidth nu solicită, prin această argumentație, decât o nouă apreciere a quantumului la plata căruia a fost obligată să răspundă în solidar, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe consacrate a Curții, atunci când se pronunță asupra problemelor de drept în cadrul unui recurs, Curtea nu are sarcina de a substitui, pentru motive de echitate, aprecierea Tribunalului cu propria apreciere, atunci când acesta se pronunță, în exercitarea competenței sale de fond, asupra quantumului amenzilor aplicate unor întreprinderi ca urmare a încălcării de către acestea a dreptului Uniunii (a se vedea în special Hotărârea Quinn Barlo și alții/Comisia, C-70/12 P, EU:C:2013:351, punctul 57 și jurisprudența citată).
- 68 În consecință, acest argument trebuie de asemenea să fie respins.
- 69 În ceea ce privește, în al treilea rând, argumentul întemeiat pe faptul că constatarea, care figurează la punctul 55 din hotărârea atacată, potrivit căreia faptul că FLSmidth nu a cunoscut comportamentul nelegal al Trioplast Wittenheim, nu poate constitui o circumstanță atenuantă, dat fiind că temeiul răspunderii consta în faptul că FLSmidth și Trioplast Wittenheim formau o singură unitate economică, ar fi în contradicție cu abordarea individualizată aleasă de Comisie, nici acest argument nu poate fi admis.
- 70 Deși este adevărat, în această privință, că constatarea care figurează la punctul 44 din hotărârea atacată, potrivit căreia societăților-mamă ale filialelor care au participat la înțelegerea în cauză li s-a atribuit același quantum de plecare, care ar fi fost în special ajustat în funcție de circumstanțele atenuante sau agravante proprii fiecărei societăți-mamă, nu se aplică FLSmidth, care nu a beneficiat de o reducere pentru circumstanțe atenuante, totuși Tribunalul nu ar fi putut, în orice caz, să reducă quantumul la plata căruia FLSmidth fusese obligată să răspundă în solidar, pentru motivul că aceasta din urmă nu avusese cunoștință de comportamentul nelegal al Trioplast Wittenheim.
- 71 Astfel, întrucât răspunderea unei societăți-mamă pentru o încălcare a normelor de concurență ale Uniunii, săvârșită direct de una dintre filialele sale, se întemeiază, potrivit unei jurisprudențe constante, pe faptul că aceste societăți au făcut parte dintr-o singură entitate economică pe durata încălcării (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Kendrion/Comisia, C-50/12 P, EU:C:2013:771,

punctele 47 și 55 și jurisprudența citată), cerința unei luări în considerare a posibilelor circumstanțe atenuante se aplică întreprinderii privită în ansamblul ei, la momentul la care încălcarea a fost comisă, iar nu părților constitutive ale acesteia. Acest argument este și nefondat și, în consecință, trebuie înlăturat.

- 72 În ceea ce privește, în al patrulea rând, argumentul întemeiat pe aspectul că caracterul pretins disproporționat al răspunderii stabilite în sarcina FLSmidth a fost confirmat de faptul că, în Hotărârea Trioplast Industrier/Comisia (EU:T:2010:388), Tribunalul a redus răspunderea Trioplast Industrier, singura altă societate-mamă obligată să răspundă pentru comportamentul Trioplast Wittenheim, în timp ce FLSmidth precizează că această din urmă societate este în lichidare, ceea ce ar avea drept consecință să fie obligată să suporte cuantumul acestei reduceri, deși ea nu fusese parte la procedura în care s-a pronunțat această hotărâre, trebuie constatat că această împrejurare nu poate afecta hotărârea atacată de o eroare de drept. În această privință, este suficient să se amintească faptul că obligarea în solidar a mai multor societăți la plata unei amenzi unice are precis drept scop asigurarea acestei plăți chiar și în ipoteza în care una dintre ele nu ar putea să o achite.
- 73 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se respingă și acest ultim argument și, prin urmare, al treilea motiv al recursului în totalitate.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe omisiunea de a remedia inegalitatea de tratament care rezultă din reducerea cu 30 % a cuantumului de bază al amenzii acordată Trioplast Industrier

Argumentele părților

- 74 FLSmidth susține că Tribunalul a calificat în mod eronat drept nelegală atribuirea în favoarea Trioplast Industrier a reducerii cu 30 % a cuantumului de bază al amenzii, care fusese acordată Trioplast Wittenheim în temeiul clemenței, și că, în consecință, nu putea să considere că acordarea unei reduceri corespunzătoare în favoarea FLSmidth, pentru aceleași motive, ar echivala cu beneficierea de către aceasta din urmă de o nelegalitate comisă în favoarea Trioplast Industrier.
- 75 Tribunalul ar fi acceptat astfel această reducere, acordată în temeiul Comunicării privind clemența, în Hotărârea sa Trioplast Industrier/Comisia (EU:T:2010:388). Stabilirea unei răspunderi în sarcina reclamantei, precum și în sarcina Trioplast Industrier ar fi fost întemeiată pe abordarea colectivă a principiului unității economice unice. Aplicarea de către Comisie a acestei abordări inclusiv în aprecierea clemenței nu ar putea fi contrară dreptului Uniunii. Faptul de a remedia încălcarea principiului egalității de tratament prin acordarea în favoarea FLSmidth a aceleiași reduceri cu cea acordată Trioplast Industrier ar fi de asemenea conformă abordării menționate.
- 76 Potrivit FLSmidth, chiar dacă se presupune că reducerea acordată Trioplast Industrier ar fi nelegală, Tribunalul nu putea pentru acest motiv să refuze să pună capăt discriminării pe care o identificase în mod întemeiat la punctul 94 din hotărârea atacată.
- 77 În plus, abordarea Comisiei care consta în a refuza acesteia o astfel de reducere cu 30 % din cauza faptului că nu era societatea-mamă a Trioplast Wittenheim la data la care aceasta din urmă a cooperat cu Comisia și la care amenda a fost aplicată ar fi eronată. În ipoteza în care FLSmidth ar trebui să suporte sarcina legăturilor sale cu unitatea economică unică, ea ar trebui să poată și beneficia de aceasta.
- 78 Pe de altă parte, FLSmidth subliniază că, în speță, reducerea cu 30 % considerată nelegală de Tribunal și care fusese acordată Trioplast Industrier a crescut în mod direct, ca urmare a lichidării Trioplast Wittenheim, cuantumului pe care aceasta va trebui să îl achite în final. În orice caz, amenzile aplicate celor două societăți-mamă, care ar încălca principiul egalității de tratament și pe care Tribunalul ar fi trebuit să le îndrepte, ar fi vădit disproporționate.

- 79 Comisia apreciază că, deși a considerat în mod întemeiat că FLSmidth nu avea dreptul să beneficieze de reducerea în cauză, Tribunalul a adoptat această poziție din rațiuni eronate. Această reducere ar fi fost acordată Trioplast Wittenheim și ar fi fost extinsă în mod întemeiat la Trioplast Industrier, care era societatea-mamă a Trioplast Wittenheim la momentul la care aceasta din urmă a cooperat cu Comisia, acest moment fiind singurul care ar fi pertinent în această privință. Cu toate acestea, la data la care această cooperare a avut loc, FLSmidth nu mai constituia, potrivit Comisiei, o întreprindere cu Trioplast Wittenheim, în calitate de societate-mamă a acesteia. Constatarea făcută de Tribunal cu privire la existența unui tratament discriminatoriu suferit de FLSmidth în raport cu cel de care a beneficiat Trioplast Industrier ar fi, așadar, eronată.
- 80 Comisia solicită, în consecință, Curții să anuleze punctele 92-97 din hotărârea atacată și să substituie acestora o altă motivare.

Aprecierea Curții

- 81 În ceea ce privește al patrulea motiv de recurs, trebuie amintit că, la punctele 92-97 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că FLSmidth nu avea dreptul să beneficieze de o reducere cu 30 % a cuantumului de bază al amenzii, identică cu cea acordată Trioplast Wittenheim. Astfel, în primul rând, Tribunalul a statuat la punctul 93 din hotărârea respectivă că „nici din decizia [în litigiu], nici din înscrisurile prezentate Tribunalului nu rezult[a] că [Trioplast Industrier] ar fi furnizat informații care să justifice o reducere cu 30 % în temeiul cooperării” și că „Comisia îi acorda[se] totuși o astfel de reducere”. În al doilea rând, Tribunalul a amintit la punctul 95 din această hotărâre că „nimeni nu poate invoca în beneficiul său o nelegalitate săvârșită în favoarea altuia” și a conchis la punctul următor că FLSmidth „nu poate invoca faptul că Comisia extins[ese] în mod eronat beneficiul cooperării oferite de Trioplast Wittenheim la Trioplast Industrier, pentru a beneficia de aceeași nelegalitate”.
- 82 Or, deși Tribunalul a recunoscut în mod întemeiat că FLSmidth nu putea obține reducerea solicitată a cuantumului amenzii, raționamentul urmărit de acesta nu poate fi totuși reținut.
- 83 Astfel cum a subliniat Comisia, numai unei întreprinderi care a cooperat cu această instituție în temeiul Comunicării privind clemența i se poate acorda, conform comunicării menționate, o reducere a amenzii care, fără această cooperare, i-ar fi fost aplicată. Această reducere nu poate fi extinsă la o societate care, într-o parte a duratei încălcării în cauză, făcuse parte din unitatea economică constituită de o întreprindere, dar care nu mai făcea parte din aceasta la momentul la care aceasta din urmă a cooperat cu Comisia.
- 84 Astfel, o interpretare contrară precum cea susținută de FLSmidth ar implica în general ca, în cazurile de succesiune de întreprinderi, o societate care participase inițial la o încălcare, în calitate de societate-mamă a unei filiale implicate în mod direct în aceasta și care transferase această filială unei alte întreprinderi, ar beneficia, dacă este cazul, de o reducere a amenzii acordate acestei din urmă întreprinderi în temeiul cooperării acesteia cu Comisia, deși societatea respectivă nici nu a contribuit ea însăși la descoperirea încălcării în cauză, nici nu a exercitat o influență decisivă, la momentul acestei cooperări, asupra fostei sale filiale.
- 85 În consecință, având în vedere obiectivul urmărit de Comunicarea privind clemența, care constă în promovarea descoperirii comportamentelor contrare dreptului concurenței al Uniunii și în vederea asigurării unei aplicări efective a acestui drept, nimic nu justifică extinderea unei reduceri a amenzii acordate unei întreprinderi în temeiul cooperării sale cu Comisia unei întreprinderi care, deși a controlat în trecut sectorul de activitate implicat în încălcarea în cauză, nu a contribuit ea însăși la descoperirea acesteia.

- 86 În speță, trebuie amintit că, la momentul la care Trioplast Wittenheim a cooperat cu Comisia, și anume începând din decembrie 2002, această societate nu mai forma o întreprindere cu FLSmidth. În consecință, aceasta din urmă nu poate beneficia de o extindere a reducerii cu 30 % a cuantumului de bază al amenzii, acordată întreprinderii formate de Trioplast Wittenheim și societatea-mamă a acesteia, Trioplast Industrier.
- 87 În aceste condiții, este de altfel lipsit de relevanță dacă reducerea cu 30 % a cuantumului de bază al amenzii acordată Trioplast Industrier a fost întemeiată, din moment ce, în orice caz, această reducere nu ar fi putut să fie extinsă la FLSmidth în temeiul egalității de tratament, dat fiind că această din urmă societate nu se afla într-o situație comparabilă cu cea a Trioplast Industrier. Pentru aceeași rațiune, nici cuantumul la plata căruia FLSmidth a fost obligată să răspundă în solidar, contrar a ceea ce această societate susține, nu poate fi considerat disproporționat numai pentru motivul că nu a fost redus cu 30 %.
- 88 În ceea ce privește, în sfârșit, argumentul invocat de FLSmidth, potrivit căruia, în speță, reducerea cu 30 % a cuantumului de bază al amenzii acordată Trioplast Industrier ar fi crescut în mod direct, ca urmare a lichidării Trioplast Wittenheim, cuantumul care trebuia să fie plătit în final de FLSmidth, acesta trebuie să fie respins pentru același motiv ca cel menționat la punctul 72 din prezenta hotărâre.
- 89 Pentru aceste motive, care trebuie să se substituie celor care figurează la punctele 92-97 din hotărârea atacată, este necesar să se respingă și al patrulea motiv de recurs.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe aplicarea eronată a Comunicării privind clemența și pe încălcarea principiului egalității de tratament

Argumentele părților

- 90 Prin intermediul celui de al cincilea motiv, FLSmidth susține că, pe de o parte, întrucât a confirmat decizia în litigiu, Tribunalul i-a refuzat în mod eronat o reducere cu 10 % a amenzii în temeiul Cooperării privind clemența, pentru motivul că nu contestase faptele invocate în comunicarea privind obiecțiunile și pentru că, pe de altă parte, Tribunalul a încălcat principiul egalității de tratament, deoarece s-a acordat o astfel de reducere prin decizia în litigiu în favoarea Bonar Technical Fabrics NV (denumită în continuare „Bonar”), și nu ei înseși, deși această societate adoptase aceeași poziție ca a sa în cadrul procedurii administrative.
- 91 Potrivit FLSmidth, hotărârea atacată nu răspunde la argumentele pe care le-a întemeiat pe jurisprudență și nu se pronunță nici asupra aspectului valorii necontestării faptelor și a împrejurărilor particulare ale speței. Tribunalul nu s-ar fi pronunțat nici asupra aspectului dacă faptul că nu i s-a acordat o reducere a amenzii aplicate constituia o încălcare a principiului egalității de tratament.
- 92 FLSmidth adaugă, în această privință, că, deși contestase împrejurarea că faptele prezentate în comunicarea privind obiecțiunile revelau existența unei influențe decisive, ea nu contestase materialitatea acestor fapte. Pe de altă parte, în ceea ce privește cei doi colaboratori ai săi, domnii G. și H., care ar fi asistat la reuniunile organizate de înțelegerea în cauză, deși aceasta ar fi afirmat că nu cunoștea participarea Trioplast Wittenheim la această încălcare, FLSmidth observă că acești angajați întreținuseră o legătură cu FLS Plast și nu cu ea. În sfârșit, în ipoteza în care Comisia ar sublinia că contestase unele fapte stabilite în sarcina Trioplast Wittenheim, aceasta ar face trimitere, în acest scop, la răspunsul FLS Plast la comunicarea privind obiecțiunile și nu la propriul răspuns.

- 93 Comisia contestă admisibilitatea acestui motiv în măsura în care prin el se încearcă să se obțină o reexaminare pe fond a aprecierii sale cu privire la valoarea declarațiilor date de FLSmidth pe parcursul investigației și a analizei sale, în ceea ce privește fondul, referitoare la decizia acesteia de a acorda societății Bonar o reducere cu 10 % a amenzii aplicate, fără însă ca FLSmidth să fi invocat în mod precis o denaturare a faptelor care ar fi fost săvârșită de Tribunal.
- 94 Astfel cum Tribunalul a amintit în mod întemeiat la punctul 84 din hotărârea atacată, Comisia ar dispune de o marjă de apreciere largă pentru a evalua calitatea și utilitatea cooperării unei întreprinderi, în special în raport cu contribuțiile altor întreprinderi, iar aceasta nu poate, în cadrul acestei aprecieri, să încalce principiul egalității de tratament.
- 95 Potrivit Comisiei, Tribunalul a respins, cel puțin implicit, argumentul întemeiat pe existența unui tratament discriminatoriu. În subsidiar, Comisia susține că, din moment ce s-a dovedit că FLSmidth nu renunțase să conteste faptele și nici nu furnizase un ajutor suficient Comisiei, chiar dacă se presupune că ajutorul furnizat de Bonar ar fi considerat comparabil cu cel al FLSmidth, acest argument ar fi inoperant. Astfel, o întreprindere nu poate, invocând principiul egalității de tratament, să beneficieze de un avantaj care a fost acordat în mod nelegal unui terț.
- 96 În ceea ce privește cooperarea furnizată de Bonar, aceasta ar fi fost mai aprofundată, iar întreprinderea respectivă ar fi admis unele fapte-cheie care ar fi facilitat Comisiei sarcina de a dovedi anumite elemente factuale ale încălcării în cauză.
- 97 În replica sa, FLSmidth subliniază că prezentul motiv este admisibil, Curtea fiind în măsură să statueze cu privire la acest aspect fără a trebui să realizeze aprecieri factuale suplimentare. Comisia contestă această argumentație în replica sa.

Aprecierea Curții

- 98 Prin intermediul celui de al cincilea motiv, FLSmidth susține, pe de o parte, că nu contestase materialitatea faptelor constatate de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile, ceea ce ar fi facilitat Comisiei sarcina de a dovedi încălcarea în cauză, și, pe de altă parte, că Tribunalul ar fi trebuit să reducă cu 10 % cuantumul la plata căruia a fost obligată să răspundă în solidar. Cel puțin, hotărârea atacată nu ar fi suficient motivată cu privire la acest aspect.
- 99 În această privință, trebuie amintit, mai întâi, că Tribunalul a constatat la punctul 97 din hotărârea atacată că Comisia considerase, în cadrul puterii de apreciere largi care îi aparține, că această lipsă a contestării materialității faptelor de către FLSmidth nu o ajutase să stabilească existența unei încălcări a articolului 81 CE. Pe de altă parte, la același punct al acestei hotărâri, Tribunalul a statuat că această societate nu invocase niciun argument care să permită să se stabilească faptul că cooperarea sa facilitase sarcina Comisiei.
- 100 Pentru a repune în discuție această apreciere factuală în etapa recursului, potrivit unei jurisprudențe constante, FLSmidth ar fi trebuit să invoce o denaturare de către Tribunal a faptelor sau a elementelor de probă, ceea ce aceasta nu a făcut. Chiar dacă se presupune că, prin argumentele sale, FLSmidth ar fi invocat implicit o denaturare de către Tribunal a faptelor sau a elementelor de probă, ceea ce nu pare totuși să fie cazul, este necesar să se constate că aceste argumente nu sunt de natură să demonstreze că Tribunalul a denaturat faptele sau elementele de probă, astfel încât și argumentele respective trebuie să fie considerate nefondate.
- 101 De asemenea, în măsura în care, prin prezentul motiv, se urmărește realizarea unui control de către Curte a aprecierii faptelor efectuate de Tribunal, acesta trebuie respins ca inadmisibil.

- 102 În continuare, în ceea ce privește argumentația FLSmidth, potrivit căreia Tribunalul ar fi încălcat principiul egalității de tratament, trebuie să se facă trimitere la considerațiile care figurează la punctele 99-101 din prezenta hotărâre. Astfel, pentru a putea compara comportamentul FLSmidth, pe de o parte, și cel al Bonar, pe de altă parte, ar fi necesară realizarea unei noi aprecieri a faptelor care erau în cauză în fața Tribunalului, aspect care nu intră în competența Curții, sesizată cu un recurs, decât în cazul unei denaturări de către Tribunal a faptelor sau a elementelor de probă. Or, o astfel de denaturare nu a fost nici invocată, nici demonstrată de FLSmidth. În consecință, această argumentație trebuie respinsă ca inadmisibilă.
- 103 În sfârșit, în ceea ce privește nemotivarea invocată de FLSmidth, reiese cu claritate din cuprinsul punctului 97 din hotărârea atacată că, ținând seama de marja de apreciere largă de care dispune Comisia pentru a evalua calitatea și utilitatea cooperării unei întreprinderi, în special în raport cu contribuțiile altor întreprinderi, Tribunalul a considerat insuficiente elementele invocate de FLSmidth în fața sa pentru a stabili că pretinsa sa necontestare a materialității faptelor ajutase această instituție să stabilească existența încălcării în cauză (a se vedea în special Hotărârea SGL Carbon/Comisia, C-328/05 P, EU:C:2007:277, punctul 88). Deși acest raționament al Tribunalului este, desigur, foarte succint, el este totuși suficient pentru a permite FLSmidth să înțeleagă rațiunile pentru care Tribunalul a respins argumentul corespondent invocat de aceasta din urmă, iar Curții să efectueze controlul său jurisdicțional. O nemotivare a hotărârii atacate nu poate fi, așadar, constatată. În consecință, acest argument este nefondat.
- 104 În aceste condiții, trebuie să se respingă și al cincilea motiv ca inadmisibil și în parte ca nefondat.

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la soluționarea într-un termen rezonabil a cauzei

Argumentele părților

- 105 FLSmidth susține că, întrucât Tribunalul nu s-a pronunțat într-un termen rezonabil, acesta a încălcat articolul 47 din cartă și articolul 6 paragraful 1 din CEDO și că trebuie să se remedieze încălcarea prin atenuarea răspunderii care a fost stabilită în sarcina sa.
- 106 FLSmidth amintește că, în speță, durata controlului jurisdicțional exercitat de Tribunal a depășit 6 ani, acțiunea în anulare fiind introdusă la 24 februarie 2006, iar hotărârea atacată fiind pronunțată la 6 martie 2012. În plus, acestei durate i-ar corespunde perioade lungi de inactivitate a Tribunalului. FLSmidth ar fi fost informată la 5 martie 2007 despre faptul că procedura scrisă fusese închisă, însă că ședința nu avusese loc decât la 22 iunie 2011, și anume 4 ani și 4 luni mai târziu. În plus, ulterior acestei ședințe, Tribunalul ar fi avut nevoie de mai mult de 8 luni pentru pronunțarea hotărârii.
- 107 FLSmidth consideră că un termen de soluționare atât de lung nu poate fi justificat. Tribunalul ar fi fost în măsură să pronunțe la 13 septembrie 2010 o hotărâre într-o cauză aproape identică (Hotărârea Trioplast Industrier/Comisia, EU:T:2010:388). Posibilele probleme de atribuire a cauzelor în cadrul Tribunalului nu pot produce efecte în defavoarea justițiabililor. În aceste condiții, FLSmidth consideră că o reducere cu 50 % a răspunderii care fusese stabilită în sarcina sa ar constitui o reparare utilă și rezonabilă a încălcării articolului 47 din cartă.
- 108 Comisia invocă, în primul rând, o excepție de inadmisibilitate a acestui motiv. Astfel, remediul adecvat pentru o procedură care a avut o durată excesivă în fața Tribunalului ar consta într-o acțiune în despăgubire.
- 109 În al doilea rând, Comisia contestă faptul că o încălcare *prima facie* a articolului 47 din cartă și a articolului 6 paragraful 1 din CEDO ar putea fi stabilită numai în raport cu durata procedurii.

110 În al treilea rând, ținând seama de împrejurările speței, durata procedurii judiciare a fost, potrivit Comisiei, rezonabilă. Aproape toate faptele invocate în susținerea deciziei în litigiu ar fi fost contestate cu ocazia procesului și ar fi trebuit să fie verificate. În plus, nu mai puțin de 15 societăți ar fi introdus acțiuni în anulare împotriva acestei decizii, în șase limbi de procedură diferite. Pe de altă parte, în măsura în care unele dintre aceste cauze ar fi vizat societăți-mamă și filialele lor, anumite măsuri de organizare ar fi fost luate pentru a permite, în măsura posibilului, examinarea și soluționarea acestor cauze împreună.

Aprecierea Curții

111 Astfel cum rezultă din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții și din jurisprudența acesteia, în cadrul unui recurs, Curtea este competentă să controleze dacă Tribunalul a săvârșit neregularități procedurale care aduc atingere intereselor recurentului (a se vedea în special Hotărârea Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Comisia, C-385/07 P, EU:C:2009:456, punctul 176).

112 În ceea ce privește încălcarea articolului 47 din cartă, invocată de FLSmidth, trebuie amintit că, în temeiul celui de al doilea paragraf al acestei dispoziții, „[o]rice persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege”. După cum Curtea s-a pronunțat în numeroase rânduri, acest articol este aferent principiului protecției jurisdicționale efective (a se vedea în special Hotărârea Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Comisia, EU:C:2009:456, punctul 179 și jurisprudența citată).

113 Cu acest titlu, un asemenea drept, a cărui existență fusese afirmată înainte de intrarea în vigoare a cartei în calitate de principiu general al dreptului Uniunii, este aplicabil în cadrul unei acțiuni în justiție împotriva unei decizii a Comisiei (a se vedea în special Hotărârea Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Comisia, EU:C:2009:456, punctul 178 și jurisprudența citată).

114 Trebuie amintit și că, potrivit Curții Europene a Drepturilor Omului, depășirea unui termen de soluționare rezonabil, în calitate de neregularitate de procedură care constituie o încălcare a unui drept fundamental, trebuie să deschidă părții vizate o cale de atac efectivă care îi oferă un remediu adecvat (a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Kudla împotriva Poloniei din 26 octombrie 2000, *Recueil des arrêts et décisions*, 2000-XI, § 156 și 157).

115 Cu toate acestea, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței, ținând seama de necesitatea de a se asigura respectarea normelor de concurență din dreptul Uniunii, Curtea nu poate permite unui recurent, numai pentru motivul nerespectării unui termen de soluționare rezonabil, să repună în discuție cuantumul unei amenzi care i-a fost aplicată, în condițiile în care toate motivele îndreptate împotriva constatărilor Tribunalului în legătură cu cuantumul acestei amenzi și cu comportamentele pe care le sancționează au fost respinse (a se vedea în special Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, C-58/12 P, EU:C:2013:770, punctul 78 și jurisprudența citată).

116 Astfel, Curtea a statuat și că o încălcare săvârșită de o instanță a Uniunii a obligației sale rezultate din articolul 47 al doilea paragraf din cartă de a judeca într-un termen rezonabil cauzele cu care este sesizată trebuie să fie sancționată printr-o acțiune în despăgubire introdusă la Tribunal, o asemenea acțiune constituind un remediu efectiv. Rezultă că o cerere prin care se solicită repararea prejudiciului cauzat de nerespectarea de către Tribunal a unui termen de soluționare rezonabil nu poate fi introdusă direct la Curte în cadrul unui recurs, ci trebuie introdusă la Tribunal (a se vedea în special Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, EU:C:2013:770, punctele 83 și 84).

117 Tribunalul va avea deopotrivă competența, statuând într-un complet diferit de cel care a trebuit să soluționeze litigiul care a determinat procedura a cărei durată este criticată, să aprecieze atât caracterul material al prejudiciului invocat, cât și legătura de cauzalitate dintre acesta și durata

excesivă a procedurii jurisdicționale în litigiu, efectuând o examinare a elementelor de probă furnizate în acest scop (a se vedea în special Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, EU:C:2013:770, punctele 88 și 90).

- 118 În aceste condiții, trebuie să se constate că durata procedurii în fața Tribunalului, care s-a ridicat la mai mult de 6 ani, nu poate fi justificată de niciuna dintre împrejurările specifice cauzei care a determinat prezentul litigiu.
- 119 În special, se observă că perioada cuprinsă între încheierea procedurii scrise, prin depunerea, în luna februarie 2007, a memoriului în duplică al Comisiei, și deschiderea procedurii orale în luna iunie 2011 a fost de aproximativ 4 ani și 4 luni. Întinderea acestei perioade nu se poate explica prin împrejurările cauzei, fie că ar fi vorba despre complexitatea litigiului, despre comportamentul părților sau chiar despre survenirea unor incidente de procedură.
- 120 În ceea ce privește complexitatea litigiului, din examinarea acțiunii introduse de FLSmidth, astfel cum a fost rezumată la punctele 9 și 10 din prezenta hotărâre, rezultă că, deși impuneau o examinare aprofundată, motivele invocate nu prezentau un grad de dificultate deosebit de ridicat. Chiar dacă este adevărat că aproximativ 15 destinatari ai deciziei în litigiu au introdus la Tribunal acțiuni în anulare împotriva acesteia, împrejurarea respectivă nu putea să împiedice această instanță să realizeze o sinteză a dosarului și să pregătească procedura orală într-un interval mai mic de 4 ani și 4 luni.
- 121 În ceea ce privește comportamentul părților, nimic din dosar nu arată că FLSmidth ar fi contribuit, prin comportamentul său, la o încetinire a soluționării cauzei.
- 122 În sfârșit, din dosar nu reiese că procedura ar fi fost întreruptă sau întârziată de survenirea unor incidente de procedură de natură să justifice întinderea sa.
- 123 Având în vedere elementele de mai sus, trebuie să se constate că procedura desfășurată în fața Tribunalului a încălcat articolul 47 al doilea paragraf din cartă, în sensul că nu au fost respectate cerințele privind respectarea unui termen de soluționare rezonabil, ceea ce constituie o încălcare suficient de gravă a unei norme de drept având ca obiect conferirea de drepturi particularilor (a se vedea în acest sens Hotărârea Bergaderm și Goupil/Comisia, C-352/98 P, EU:C:2000:361, punctul 42).
- 124 Cu toate acestea, din considerațiile arătate la punctele 115-117 din prezenta hotărâre rezultă că al șaselea motiv trebuie respins.
- 125 În consecință, întrucât niciunul dintre motivele invocate de FLSmidth în susținerea recursului nu a fost primit, acesta din urmă trebuie respins.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 126 În temeiul articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.
- 127 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din același regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea FLSmidth la plata cheltuielilor de judecată, iar FLSmidth a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, și pe cele efectuate de Comisie.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

1) Respinge recursul.

2) Obligă FLSmidth & Co. A/S la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături